

MDR

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK DERNEĞİ
SPIRITUAL COUNSELING AND CARE ASSOCIATION

Afet ve Kriz Durumlarında Manevi Danışmanlık ve Rehberlikte İlk Müdahale Kılavuzu

Manevi Danışmanlar Ve Din Görevlileri İçin Kılavuz

Hazırlayan: Doç. Dr. Turgay ŞİRİN

İletişim:

Web: www.mdr.org.tr

Email: iletisim@mdr.org.tr

E-mail: turgay@turgaysirin.com

Şubat 2023

İÇİNDEKİLER

Afet ve Kriz Durumlarında Manevi Danışmanlık ve Rehberlikte İlk Müdahale Kılavuzu	2
Hazırlık Aşaması	3
Uygulama Aşaması	4
İzle ve Gözlem Yap	4
Dinle	5
Bağ kur ve Destek Ol.....	6
Afet Bölgesinde Çocuklarla İletişim	9
Destek Uzmanlarının Kişisel İyi Oluşlarını Korumaları Gerekmektedir	10
Yardımlı Sonlandırma	11
Manevi Danışmanlık Yardımında Uzmanlık Seviyeleri	12
Seviye 1: Temel Eğitilmiş Gönüllüler.....	12
Seviye 2: Din Görevlileri.....	12
Seviye 3: Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Alanında Eğitim ve Eşdeğer Düzey 1 ve 2 yeterliliklerine sahip Profesyoneller ve Din Görevlileri.....	13
Seviye 4: Yönetim/Liderlik Deneyimine Sahip Din Görevlileri	13
Kısaca Şu Adımları Takip Edin	14
Yararlanılan Kaynaklar	17

Afet ve Kriz Durumlarında Manevi Danışmanlık ve Rehberlikte İlk Müdahale Kılavuzu*

Afet ve kriz durumlarında maneviyat veya dini inançlar insanların olayları anlamlandırmasına yardımcı olarak yaşadıkları üzüntü ve acıları kontrol etmesine ve sıkıntılı durumları atlatmasına yardımcı olur. Dua etmek, ibadetleri yerine getirebilmek büyük rahatlama sağlayabilir. Bu da kişinin başa çıkma becerilerini desteklemektedir. Bununla birlikte özellikle trajik kayıplar gibi yaşanan afet veya kriz deneyimleri karşısında insanlar inançlarını sorgulayabilirler. Aynı şekilde yaşadıkları deneyimlerin neticesinde inançları güçlenebilir ya da değişebilir. Kısaca dışarıda yaşanan kriz durumu mağdurun kişisel dünyasında manevi bir kriz halini alabilmektedir. Bu durumda doğru manevi ilk müdahale becerileri, afet ve kriz durumlarının temel ve tamamlayıcı bir unsuru niteliğindedir.

Afet ve kriz durumlarında manevi danışmanlıkta ilk müdahalede temel ilke, acı ve travma yaşamış yardıma ihtiyacı olan insanlara dini ve manevi açıdan destek olmaktır. Burada yapılan tüm eylemlerin kontrollü, bilinçli ve sorumluluk duygusuyla, yardım ilkeleri çerçevesinde yapılması son derece önemlidir. Bu kapsamda öncelikle güvenlik sağlanmalı, daha sonra muhatapların haklarına saygı gösterilmelidir. Saygınlık temel ilkedir. Bununla birlikte yapılan yardım faaliyetinin muhatapın dini inancına ve kültürüne uygun yapılması son derece önemlidir. Ayrıca diğer acil durum önlemlerinin farkında olmak ve yardım ekipleriyle uyumlu hareket etmek de son derece önem arz etmektedir.

İlk aşamada manevi destek görevlileri aşağıdaki konularda temel yeterliliğe sahip olmalı ve eylemlerini buna göre şekillendirmelidirler:

- Kendilerini bir afet durumunda destekleyici bir insan olarak sunmak
- Aktif dinleme
- Bir kurtarma eylem planı geliştirmede hayatta kalanlara yardım etmek ve desteklemek
- İhtiyaçların ilk değerlendirmesi ve uygun şekilde bakıma sevk (fiziksel, sosyal, psikolojik, manevi)
- Yas ve kayıp deneyimini anlamak
- Dua, ibadet, vefat edenlerin dini kaidelere uygun şekilde defnedilmesi vb dini vecibeleri yerine getirmek

* Bu kılavuz 6 Şubat 2023 depreminden sonra hazırlanmıştır. Kılavuz güncellenmeye devam edecektir.

Hazırlık Aşaması

Doğal afet ve kriz durumlarında ilk müdahaleyi yapacak manevi destek ekibinin öncelikle ön hazırlık yapması şarttır. Bu kapsamda yaşanan olay hakkında detaylı bilgi edinme, mevcutta yürütülen çalışmalar ve hizmetler hakkında bilgi edinme, güvenlik ve emniyet sorunları hakkında bilgi sahibi olmak yapılması gereken 3 önemli hazırlık aşamasıdır.

Yine yardıma hazırlanırken destek uzmanının aşağıdaki sorulara cevap vermesi faydalı olacaktır;

- Durumdan etkilenmiş insanlar için yemek, barınma, sığınak, sağlık gibi kaynaklar ve hizmetler bulmakta ne gibi zorluklar olabilir?
- İnsanların aklında ne gibi kaygı ve endişeler olabilir?
- Afetzedeler ne gibi bilgiler isterler? Kriz durumu hakkında güncel ve güvenilir bilgiye sahip miyim?
- İnsanları sevdikleriyle buluşturmak için ne yapabilirim? Bu konuda ne gibi zorluklar olabilir?
- İnsanları bölgede verilen hizmetlerle buluşturmak için ne yapabilirim? Bu konuda ne gibi zorluklar olabilir?
- Çocukların, ergenlerin veya sağlık problemi olanların ihtiyaçları neler olabilir? Yardım etmeye hazır mıyım?
- Mevcut durum hakkında hangi bilgilere sahibim?
- Afet alanına yalnız mı yoksa bir ekiple birlikte mi gideceğim?
- Sahaya indiğimde beni tetikleyebilecek benzer travmalarım var mı? Psikolojik sağlamlığım ne durumda?
- Kendimi hazır hissediyor muyum? (Kendinizi hazır hissetmiyorsanız yardım hizmeti sunmayın)

Uygulama Aşaması

Uygulama aşamasında DUYBENİ Modeli¹ kullanılması önerilmektedir. Bu model, uygulayıcıların takip edeceği aşamaların akılda kalmasını ve uygulamayı kolaylaştırmaktadır.

Müdahale süresince;

1. Dinle
2. Uyum Sağla
3. Yanında ol
4. Bağ kur ve beden dilini doğru kullan
5. Empati yap (dengeli)
6. Nezaketle yaklaş
7. İlgili Ol

Bu aşamaları uluslararası Psiko-sosyal ilk yardım ilkeleri açısından 3 aşamada toplamak mümkündür. Bunlar hazırlık aşaması hariç, izle ve gözlem yap; Dinle; Bağ kur ve Destekle aşamalarıdır.

İzle ve Gözlem Yap

- Güvenliğin sağlandığından emin olun. Bu kapsamda şehirde gezerken afet bölgesinde olmanın yeterince güvenli olup olmadığını teyid edin. Ayrıca bölgede ne gibi hizmetlerin mevcut olduğunu da tespit edin.
- İhtiyaçlar açısından öncelikli olan kişileri tespit edin.
- Ciddi stres ve travma tepkileri gösteren insanları tespit edin.
- Özel yardıma ihtiyacı olan kimse olup olmadığını tespit edin
- Destek hizmetini nerede verebileceğinizi tespit edin
- Dini vecibelerin nerelerde rahat yerine getirilebileceğini araştırın.
- Muhatabınızı gözlemleyin. Vereceğiniz hizmeti muhatabınızın özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun vermek önemlidir.

¹ DUYBENİ Modeli, Doç. Dr. Turgay ŞİRİN tarafından geliştirilen patentli bir ileri iletişim modelidir. Burada kriz durumlarında acil müdahaleye uyarlanmıştır.

Dinle

- Afetzedeler ile iletişim kurarken onları en iyi şekilde nasıl dinleyebileceğinizi ve onları nasıl rahatlatılabileceğinizi planlayın
- Desteğe ihtiyacı olduğunu düşündüğünüz insanlara yaklaşın.
- Destek vereceğiniz insanlara kendinizi doğru şekilde tanıttın. İsmimizi ve hangi kurumda görev yaptığınızı söyleyin. Talepleri olursa konuşabileceğinizi ifade edin.
- Yargısız dinleyin. Bunun için “Dört kulakla dinlemek” tekniğini kullanabilirsiniz. Dinlerken aşağıdaki 4 soruyu düşünerek dinleyin.
 - Muhatabın kendini açması: Karşımdaki nasıl birisi? Onun nesi var?
 - İlişki: Benimle konuşma şekli nasıl? Karşısında kimin olduğunu düşünüyor?;
 - İçerik: Anlatmış olduğu hadiseyi nasıl anlamam gerekir?
 - Kendine Seslenme: Onun anlattıklarından dolayı nasıl hissetmem gerekir
- Akıl vermektan sakının
- Daha az konuşup daha fazla dinleyin!
- Kendi kişisel travmalarınızı, hayat hikâyenizi veya başkalarının öykülerini anlatmayın.
- Empati yapın sempati yapmadan yani tarafgir olmadan dinleyin.
- Dinlerken sorunları kendinizle özdeşleştirmeyin.
- Kişilere ismiyle hitap edin.
- Daha güvenli bir yere giderek afetzedeyi tehlikeden koruyun
- Mümkünse, konuşmak için güvenli ve sessiz bir yer bulun.
- Mümkünse kişinin mahremiyeti ve saygınlığı için medyaya maruz kalmaktan koruyun.
- Eğer kişi aşırı uyarılmış ve stresli bir haldeyse yalnız kalmamasına özen gösterin.
- Afetzedenin rahatlamasını sağlayın. Örneğin su vermek güvenli bir yere oturmasını sağlamak, sıcak veya soğuk içecek ikram etmek gibi (Not: enkaz altından kurtulanlara tıbbi müdahale esnasında hemen su verilmemesi gerekebilir. Muhatabınızın durumuna göre hareket etmek ve uzmanlardan görüş istemek önemlidir)
- Muhataplarınızın ihtiyaçlarını sorun. Onlar için neyin önemli olduğunu anlayın ve önceliklerini belirlemelerine destek olun.
- Onları dinleyin ve sakinleşmelerini destekleyin.
- İnsanları konuşmaları için zorlamayın. Ama yaşadıkları hakkında konuşmak isterlerse dinleyin

- Anlatmadığı detaylar kesinlikle sorulmamalıdır (O anda neler oldu, nasıl ölmüş, enkazdan nasıl çıktın vb.). Unutmayın asıl yardım DİNLEMektir!
- Dinlemek için zaman tanıyın.

Bağ kur ve Destek Ol

- İnsanların öncelikli taleplerini ve endişelerini bildirmelerine yardım edin
- Yanlarında kalın. Konuşmaya zorlamayın.
- Afetzedenin konuşmalarına uygun geribildirimlerle bilinçli bir iletişim kurun
- Olayla başa çıkmalarına destek olun
- Mağdurların dini inançlarının farkında olun ve bunlara saygı gösterin.
- Muhataplarınıza genellikle kendilerini daha iyi hissetmesini sağlayan şeylerin neler olduğunu sorun.
- Yaşadıkları zor durumla başa çıkmalarını kolaylaştıracak şeyler yapmaları konusunda onları destekleyin
- Mağdurlar dini ve manevi ritüellerden bahsediyorlarsa bunları yapmaları konusunda onları destekleyin.
- Mağdurların dini-manevi inançlarını ve sorularını yargılamaksızın saygılı biçimde dinleyin.
- Kendi inançlarınızı, krize ilişkin manevi ve dini yorumlarınızı muhataplarınıza dayatmaya çalışmayın.
- Kişi sizin yorumunuzu sorsa bile, kriz durumunun yorumlanmasına ya da manevi inanca dair olumsuz bir yorumda bulunmayın. Teşvik edici, destekleyici olun.
- Birlikte dua edebileceğinizi, onun için hayır dua ettiğinizi ifade edebilirsiniz.
- Kişiler isterse onların dini vecibelerini yerine getirmelerine yardımcı olun.
- Sevdikleri ve kayıpları için dua etmek isterlerse buna yardımcı olun.
- Kişileri rahatlatacağınızı düşündüğünüz durumlarda Kur'an-ı Kerim okumak, dua etmek, birlikte cemaatle namaz kılmak gibi ibadetleri yerine getirebilirsiniz.
- Kişilerin dini sorularına kısa ve net cevaplar vermeye özen gösterin.
- Doğru bilgi verin. Bilmiyorsanız “bilmiyorum, öğrenip öyle cevap vereyim” deyin ve gerekli uzmanlara yönlendirin.
- Ceza ile ilgili ayet ve hadislerin okunulmasından kaçının

- Bireyler cezalandırıldıklarına dair inanca sahipse yaşananların bir ceza olmadığı ilgili ayet ve hadislerle hatırlatılmalıdır. (Dünya da yaşayan bir canlı gibidir. Kendi gerçeklikleri ve kuralları vardır. Bu kurallara uymadığımızda Allah değil biz kendimize zulmetmiş oluruz. Allah'ın bazen ikram ederek bazen azaltarak imtihan eder, bu sana özel değil herkesin yaşadığı ortak bir musibet, doğa olayı).
- Mağdurların sevdikleriyle bir araya gelmelerine yardımcı olun
- Mağdurların sosyal destek ve uzman desteği almalarına destek olun.
- Burada profesyonel destek için bulunduğunuzu unutmayın. Uzun süreli ilişkiler kurmaya çalışmayın. Tutamayacağınız sözler vermeyin.
- İnsanları bölgede verilen ve ihtiyaç duydukları desteğe ulaştırmak ilk müdahale aşamasının en önemli kısmıdır. İlk müdahale aşamasının çoğu kez tek seferlik olduğu ve yardım için kısa bir süre için orada bulunduğunuzu unutmayın. Afetten etkilenen insanların ihtiyaç duydukları şey iyileşmek için uzun dönemde kendi başa çıkma becerilerini kullanmaları gerektirir. Buradaki temel amaç insanlara kendilerine yardım etmeleri ve yaşadıkları durumun kontrolünü yeniden ele almaları için destek olmaktır.

Kriz durumlarında bazı insanlar aşırı kaygılı ve stresli olabilirler. Bu kapsamda titreme, sarsılma, nefes almakta güçlük yaşama, kalp çarpıntısı gibi belirtiler gösterebilirler. Bu durumdaki insanların sakinleşmeleri için aşağıdaki teknikler ilk etapta kullanılabilir:

- Ses tonunu sakin ve şefkatli tutun
- Konuştuğunuz kişiyle uygun göz teması kurun
- Muhababınıza ona yardım için orda olduğunuzu belirtin.
- Kişiyi şimdiki ana getirmek önemlidir. Gerçeklikten kopuk olduğunu düşündüğünüz kişileri kendisiyle ve çevresiyle bağ kurmalarını sağlamak gereklidir. Bunun için farkındalık egzersizlerinden temel ve hızlı olan bazı egzersizler yapılabilir. Örneğin, nefeslerine odaklanmalarını ve nefesin hızı, sesi, kuruluk ve sıcaklığı gibi şeylere odaklanmalarını isteyin. Başka bir yöntem olarak ayağını ve elini yere koyarak zemini hissetmesini isteyebilirsiniz. Burada amaç duyu organlarını kullanarak zihni ana odaklamaya destek olmaktır.

- Rahatlamak için nefesi kullanmak oldukça önemlidir. Nitekim insanlar stres durumlarında nefes alamama veya gergin hissettiren nefesler alma eğilimindedirler. Bu sebeple, yavaş, bilinçli nefes almak, ruhsal iyi oluşumuz için önemli bir yardım sağlayabilir. Bunun için
 - Uygun bir yer bulun
 - Gözlerinizi kapatın.
 - Burnunuzdan 3 saniye derin bir nefes alın. Nefes alırken nefes alma deneyiminize odaklanın.
 - Nefesinizi aldığınız sürenin iki katı sürede yavaş yavaş verin. Yani 3 saniyede nefes aldıysanız 6 saniyede ağızınızdan yavaşça verin.
 - Vücudunuzu gevşetmeye çalışın. Omuzlarınızı indirin ve uzuvlarınızı başınızdan ayakucuna kadar nefes alıp vererek gevşetin.
 - Bu şekilde 10 dakika boyunca bunu uygulayın.

Afet Bölgesinde Çocuklarla İletişim

- Afet bölgesindeki çocuklarla temas etmeden önce hazır hissettiğinizden emin olun.
- Kendinizi fiziksel ve psikolojik olarak hazır hissetmiyorsanız bulunduğunuz yerden destek çalışmalarına dâhil olmaya gayret edin.
- Amacınız, göreviniz ve yetkinliğiniz, doğrudan çocuklarla çalışmak olmadığı sürece, çocukların talepleri ve ihtiyaçları konusunda mutlaka bir uzman desteği alın.
- Çocuklarla iletişim kurarken her zamankinden daha sakin şefkatli ve onları dinlemeye hazır olun.
- Öncelikle kendinizi tanıtm ve niçin orada olduğunuzu kısaca açıklayın. Bu durumdaki çocuklarla iletişimde her zaman kısa ve net ifadeler kullanmak önemlidir.
- Bir yaralanma durumu olup olmadığını da kontrol ederek çocuğun fiziksel olarak iyi olduğundan emin olun. Bunu yaparken ani fiziksel temaslardan ve dokunmalardan kaçının. Çocuğun bedensel sınırlarını önemseyin.
- Çocuklarla iletişim kurarken onlarla aynı seviyede durun ve tam olarak neye ihtiyacı olduğunu anlamaya çalışın. Çocuğun ifade ettiği ihtiyaçları önceliklendirin.
- Çocuklarla çalışırken onların onaylarının olduğuna emin olun. Şunu yapalım mı? Şuraya bakalım mı? gibi
- Duygusunu ve ihtiyacını anladığınızı çocuklara hissettirin. Seni dinliyorum, buradayım gibi.
- Çocukların kendilerini çaresiz hissetmelerine yol açacak bir dil kullanmayın
- Çocuklarla iletişim kurarken çok kaygılı aşırı heyecanlı çok aşırı sevecen veya çok öfkeli gibi yüksek duygusal bir seviyede beden dili ve ses tonu kullanmaktan kaçının
- Çocuk sizi kendiliğinden anlatamadıkça onu konuşması için zorlamayın
- Olumsuz anılarını yeniden hatırlatacak sorular sormayın. O sırada neredeydin? Nasıl kurtuldun? Ailen neredeydi? gibi sorular sormayın.
- Çocukların sorularını geçiştirmeyin. Cevabını bilmediğiniz bir soru ise bilmiyorum öğrenip sana söyleyeyim deyin ve öğrendiklerinizi ona aktarın
- Varsayımlar yapmadan dinleyin. Nitekim her çocuk bu süreci farklı şekilde tecrübe etmiş olacaktır.

- İmkânlar ölçüsünde çocuğun kendisini rahat ifade edebilmesi için okuma, yazma, resim, oyun gibi imkân sağlayın.
- Çocukların kendi gerçeklikleri içinde oluşturdukları ifadeler neyse onu sorgulamadan yargılamadan dinleyin
- Çocukları şimdi ve buraya odaklamaya çalışın. Şu anda neye ihtiyacın var?
- Çocuklarla müdahale süresince iletişim kuracağınızı unutmayın. Çocuklarla kurduğunuz ilişkiyi bu sınırdan tutun ve yapabilecekleriniz konusunda gerçekçi olun. Tutamayacağınız sözleri çocuklara vermeyin.
- Tüm bunları yaparken çocuğun yaşına, gelişimine, kültürel özelliklerine, varsa engel durumu veya kronik rahatsızlıklarına dair ihtiyaçlarını bilerek hareket edin.
- Çocukların Allah'la veya dinle ilgili sorularına onların anlayabileceği basitlikte cevap verin. Bunları anlatırken dünyanın canlı bir varlık olduğunu onun da hareket edip büyüdüğünü, bazen gelişmesi için bazı hareketler yapmak zorunda olduğunu ifade ederek daha somut ve anlayabilecekleri bir dil ile iletişim kurmak faydalı olabilir.

Destek Uzmanlarının Kişisel İyi Oluşlarını Korumaları Gerekmemektedir

- Destek hizmetlerini iki kişilik veya daha fazla kişiden gruplar halinde verin.
- Ekip üyelerinin birbirini desteklemeleri ve dinlemeleri önemlidir. Destek ekibinin de kendini güçlü tutması ve olaylardan olumsuz etkilenmemesi için önlem almak gereklidir.
- Hizmet veren uzmanların birbiriyle fikir alışverişinde bulunması ve birbirine akran süpervizyonu sağlaması faydalı olacaktır.
- Mola vermeye ve etkili dinlenmeye çalışın
- Yemek ve uyku düzeninizin bozmamaya gayret edin
- Sevdiklerinizle telefon görüşmesi gibi iletişimlerle moral desteğinizi sürdürün.
- Yaşadıklarınız hakkında yazmayı ve günlük tutmak da kendinizi iyi hissetmenize yardımcı olabilir.
- Mağdurların sakinleşmeleri için önerilen, nefes egzersizleri siz de uygulayın.

Yardıma Sonlandırma

Afet ve kriz durumlarında manevi destek çalışmalarının en önemli aşamalarından biri verilen desteğin sonlandırılmasıdır. Bu aşamada aşağıdaki talimatlar ışığında bir süreç takip edebilirsiniz.

- Yardımı sonlandırdığınızda sizden sonra ne olacağını belirleyin
- Mevcut durumun, yardım hizmetini verdiğiniz kişinin ve kendi ihtiyaçlarınızın değerlendirmesini yapın
- Eğer durumun uygun olduğunu düşünüyorsanız verdiğiniz yardımı sonlandıracağınızı açıklayın
- Görevinizi başkasına devredeceksiniz veya sizden sonra bir başkası yardıma devam edecekse bu kişi veya kişileri afetten etkilenen insanlarla tanıştırın.
- Yardım hizmeti sunduğunuz kişilerin diğer hizmetlerden faydalanmalarını sağlıyorsanız bundan sonra nelerle karşılaşacaklarını anlatın ve hizmetin devamı için gerekli bilgileri muhatabınıza sunduğunuzdan emin olun.
- Yardım hizmeti sunduğunuz kişiyle yaşadığınız tüm her şeyi bir kenara bırakıp ona iyi dileklerinizi ve hayır dualarınızı sunup olumlu bir şekilde vedalaşın.

Manevi Danışmanlık Yardımında Uzmanlık Seviyeleri

Afet durumlarında manevi destek uzmanlarının eğitim durumlarına göre uluslararası kabul gören dört (dört) seviye uzmanlık düzeyi bulunmaktadır. Bu seviyelere göre kişiler sahada görevlendirilmektedir:

Seviye 1: Temel Eğitilmiş Gönüllüler

Bu kişiler aşağıdaki konularda bilgi ve becerilere sahiptirler:

- Kendilerini bir afet durumunda destekleyici bir insan olarak sunmak
- Aktif dinleme
- Bir kurtarma eylem planı geliştirmede hayatta kalanlara yardım etmek ve desteklemek
- İhtiyaçların ilk değerlendirmesi ve uygun şekilde bakıma sevk (fiziksel, sosyal, psikolojik, manevi)
- Yas ve kayıp deneyimini anlamak
- Dua, ibadet, vefat edenlerin dini kaidelere uygun şekilde defnedilmesi vb dini vecibeleri yerine getirmek
- Seviye 1 müdahale görevlileri, acil durum komuta ve kontrol yapısına nasıl uyduklarını ve acil durum komuta merkezlerinin nasıl çalıştığını bilirler ve hem acil durum aşamasında hem de iyileşme aşamasında işlerinin diğer bakım veren profesyonellerle nasıl koordine edildiğini anlarlar.

Seviye 2: Din Görevlileri

- Seviye 1'deki temel becerileri bilirler.
- Acil psiko-sosyal müdahale eğitimine sahiptirler
- 2. Seviye manevi bakıcılar, 1. seviyede bahsedilen aynı tür manevi bakımı sunarlar.
- Ayrıca, duygusal ilk yardım sağlama konusunda yetkindirler. Duygusal ilk yardım, mağdurun güvenlik ve rahatlık duygusuna neyin katkıda bulunduğunu fark etme ve bu ihtiyaçları karşılamak için bir dizi strateji kullanma becerisidir. Aynı zamanda, herhangi bir miktarda yönelim bozukluğunu tanıma ve değerlendirme ve hayatta kalanların uyum sağlamalarına yardımcı olma yeteneğidir.
- 2. Seviye manevi destek uzmanları, hayatta kalanın acil ihtiyaçları hakkında bilgi toplar ve pratik yardım, fiziksel bakım, manevi bakım veya zihinsel sağlık desteği için gerekli yönlendirmeleri yapar.
- İmamlar ve diğer din görevlileri, ölenler için dualar, cenazeler vb. dini ibadetlerin yerine getirilmesine de yardım etmektedirler.

Seviye 3: Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Alanında Eğitim ve Eşdeğer Düzey 1 ve 2 yeterliliklerine sahip Profesyoneller ve Din Görevlileri

Bu kişiler aşağıdaki konularda temelden ileri düzeye kadar ek yeterliklere sahip uzmanlardır. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik alanında yüksek lisans ve üstü eğitime sahip kişilerdir. Aşağıdaki becerilere genel olarak sahiptirler:

- Manevi danışmanlık teknikleri ve uygulamaları konusunda eğitilmiş
- Her bireyin manevi bakım ihtiyaçlarını hızlı bir şekilde belirlemek için temel yeterliliklere sahip
- Stresli durumları sorgulamak ve etkisiz hale getirmek için Kritik Olay Stres Yönetimi becerilerine sahip
- Kriz durumlarını yönetmek ve intihar uyarı işaretlerini taramak için krize müdahale ve intihara müdahale becerilerini bilen
- Disiplinlerarası ekip ve topluluk imkanları ile etkili bir şekilde çalışmak için disiplinler arası çalışmaları bilen.
- Hayatta kalanları uygun manevi bakım düzeyine devretmek için Manevi Bakım değerlendirme ve ruh sağlığı bakımına ihtiyaç duyan bireyleri sağlamak amacıyla psikolojik değerlendirmede temel eğitime sahip.
- Bireyin dini ve teolojik inanç sistemlerine saygı gösterilmesini ve desteklenmesini sağlamak için çok inançlı manevi bakım değerlendirme ve sağlama becerisi.
- Ölüm bildirim prosedürlerine, standartlarına ve haklarına uyulmasını sağlamak için ölüm bildirim eğitimi. ("Normal" bir yas tepkisini " karmaşık " bir tepkiden ayırt etmek ve uygun şekilde tedavi etmek için yas desteğinde ileri düzey yetkinlik gereklidir)

Seviye 4: Yönetim/Liderlik Deneyimine Sahip Din Görevlileri

1, 2. ve 3. seviye yeterliliklerine dayanarak, bu kişiler aşağıdaki ek yeterliliklere sahip kişilerdir:

- Bir organizasyon yapısını anlar ve etkin bir şekilde çalışır.
- Büyük acil durumlar ve afetler için gerekli olan stratejik planlama ve karar verme becerilerini gösterir.
- Manevi Bakım afet hizmetini diğer afet hizmetleriyle etkili bir şekilde koordine eder
- Bir din görevlisinin uygulama kapsamının sınırlarını anlar ve bu sınırlar içinde çalışır
- Etkili ekip liderliği ve eğitimi sağlar

Kısaca Şu Adımları Takip Edin

1. Müdahaleye Hazırlık

- Afet ve kriz bölgesini tanıyın. Muhataplarınızı yönlendireceğiniz hizmet ve bölgeleri öğrenin.
- Müdahaleye hazır olup olmadığınızı değerlendirin. Hazır değilseniz yardım hizmeti sunmayın.
- Muhatabınıza yardımcı olmak için gerekli becerilere sahip olup olmadığınızı değerlendirin
- Gizliliği desteklemek için fiziksel ortam oluşturun

2. Muhatap ile ilişki

- DUYBENİ Modeline uygun davranmak
- Empati, anlayış ve saygı ile yaklaşmak
- Güven ve karşılıklılık ilişkisi kurmak
- Gizliliği ve sınırları korumak
- Muhataplarını oldukları gibi kabul etmek
- Danışan ilişkisini etkileyebilecek kişisel duygu, değer ve önyargılarının farkında olmak

3. Değerlendirme Aşamasında

- Danışanın manevi ihtiyaçları ve önceliklerini sürekli olarak kontrol edin ve önceliklendirin
- Danışanın manevi güçlerini ve zorluklarını belirlemesine yardımcı olun
- Danışanın manevi olarak destekleyen inançlarını ve ihtiyaçlarını belirleyin ve kullanma konusunda destekleyin
- Yapacağınız manevi uygulamaların ve müdahalenin doğasını ve uygun süresini belirleyin

4. Müdahale Aşamasında

- Muhatabınızın arzu ettikleri sonuçları netleştirin (ve bir eylem planı geliştirmeye yardımcı olun)
- Kişilerin inançlarını, değerlerini veya duygularını ifade etmelerini destekleyin
- Muhatabınızın seçim yapma hakkına ve kapasitesine saygı gösterin ve sorunları çözmek için kişisel kaynaklarını kullanın
- Muhatabınızın dini inancına uygun ibadetleri ve ritüelleri yerine getirmesine yardımcı olun

- Muhatabınızın ihtiyaç duyduğu dini desteği (Kur'an okumak, dua etmek, cemaatle namaz kılmak vb.) ona sağlayın.

5. Yardımı Sonlandırırken

- Yardımı sonlandırdığınızda sizden sonra ne olacağını belirleyin
- Mevcut durumun, yardım hizmetini verdiğiniz kişinin ve kendi ihtiyaçlarınızın değerlendirmesini yapın
- Eğer durumun uygun olduğunu düşünüyorsanız verdiğiniz yardımı sonlandıracağınızı açıklayın
- Görevinizi başkasına devredeceksiniz veya sizden sonra bir başkası yardıma devam edecekse bu kişi veya kişileri afetten etkilenen insanlarla tanıştırın.
- Yardım hizmeti sunduğunuz kişilerin diğer hizmetlerden faydalanmalarını sağlıyorsanız bundan sonra nelerle karşılaşacaklarını anlatın ve hizmetin devamı için gerekli bilgileri muhatabınıza sunduğunuzdan emin olun.
- Yardım hizmeti sunduğunuz kişiyle yaşadığınız tüm her şeyi bir kenara bırakıp ona iyi dileklerinizi ve hayır dualarınızı sunup olumlu bir şekilde vedalaşın.

6. Diğer Disiplinlerle ve Uzmanlarla İlişki

- Uzmanı olmadığınız şeyleri yapmaya çalışmayın ve gerekli şekilde uygun uzman ve birimlere yönlendirmelerinizi yapın
- Disiplinler arası brifing, iletişim, eğitim, doküman paylaşımı, bilgilendirme ve istişarelere katılın
- Uygun şartlar sağlandığında disiplinler arası meslektaşlara manevi bakımın rolü hakkında bilgi ve eğitim verin.

7. Manevi Destek Hizmetinde Etik Kurallara Dikkat Edin

- Her bireyin itibarını ve değerini onaylayın
- Bilmediğiniz ve eğitiminizi almadığınız konularda çalışma yapmayın, sınırlarınızı koruyun
- Yardım sürecinde bireylerin iyilik halini korumak ve zarar vermeden müdahalede bulunmak en temel kuraldır
- Kişisel gizlilik ilkelerine bağlı kalın
- Hizmet sunduğunuz insanları yağmacı ve yıkıcı ilişkilerden koruyun
- Uygulayıcı olarak kişilere gerçekleştirmenin mümkün olmadığı sözler vermekten kaçının
- Kişileri yaşadıklarını anlatmaları konusunda zorlamayın
- Verilen destek para ya da herhangi bir hediye karşılığında yapılmaz
- Kişileri yargılamamak son derece önemlidir

- Kişileri yanlış bilgilendirmekten kaçının
- Kendi becerilerinizi ve yapabileceklerinizi abartmamalı; sadece yetkisi ve becerileri dahilinde bulunan süreçlere müdahale etmelisiniz
- Daima hayat veren ve sağlıklı ilişkileri yerine getiren olun
- Her inanç grubunun kendi değerlerine ve geleneklerine bağlı kalma hakkına saygı gösterin ve hizmet ettiğiniz kişilere kendi değer ve inançlarınızı empoze etmekten kaçının;
- Diğer profesyonellerin ve hizmet verilenlerin kültürel, etnik köken, cinsiyet, ırk ve dinsel farklılıklarına saygı gösterin ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak için çaba gösterin
- Muhataplarınızla ilişkilerde her türlü zorlama, korkutma veya başka şekilde taciz edici söz veya eylemlerden kaçının
- İslam'ın güzelliklerini ve Allah'ın rahmetini insanlara ulaştırın

Yararlanılan Kaynaklar

- Arslan Tomas S, Şavur E (2018) Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri Saha Çalışanları için El Kitabı. Ankara, UNICEF Türkiye Temsilciliği
- Boschman, K. R. (2011). *Compassion in Times of Disaster Understanding the Role of Spiritual Care in Times of Disaster for Disaster Response Volunteers, First Responders and Disaster Planners*. <https://www.councilofchurches.ca/wp-content/uploads/2013/12/NAGEP-Spiritual-Care-Document-Compassion-in-Times-of-Disaster-110606.pdf>
- Demircioğlu, M., Şeker, Z., & Aker, A. T. (2019). Psikolojik İlk Yardım: Amaçları, Uygulanışı, Hassas Gruplar ve Uyulması Gereken Etik Kurallar. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11(3), 351-362.
- Erdur Baker, Ö. (Ed.). (2014). *Psikolojik İlk Yardım: Saha Çalışanları İçin Rehber* (Ö. Erdur Baker, T. Doğan, İ. Aksöz, & G. Sancak Aydın, Çev.). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- İstanbul İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD) (2009) Afetlerde Psikolojik İlk Yardım. İstanbul, İstanbul İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü.
- Kuruluşlar Arası Daimi Komite (IASC) (2007) IASC Acil Durumlarda Ruh Sağlığı ve Psikolojik Destek Kılavuzu. Cenevre, IASC.
- Snider, L., Van Ommeren, M., & Schafer, A. (2011). *Psychological first aid: Guide for field workers*. World Health Organization.
- World Health Organization (2011) Psychological First Aid: Guide for Field Workers. Geneva, World Health Organization.
- World Health Organization (2013) Psychological First Aid: Facilitator's Manual for Orienting Field Workers. Geneva, World Health Organization.
- World Health Organization, War Trauma Foundation, & World Vision International. (2013). *Psychological first aid: Facilitator's manual for orienting field workers*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/102380>